

www.e-rara.ch

[De Imitatio Christi]

Thomas

[Venedig], [1483]

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-4989>

Incipit secundus

---

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelnformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

incunctanter deseruiit. **Memento** semper finis: et quia perditum non redit tempus. **Sine** sollicitudine et diligentia nunquam acquires virtutes. **Si** incipis tepescere. incipies male habere. **Si** autem dederis te ad feruorem. inuenies magnam pacem: et senties leuiorem laborem propter dei gratiam et virtutis amorem. **Homo** feruidus et diligens ad omnia est paratus. **Maiores** labor est resistere vitis et passionibus. quam corporalibus insudare laboribus. **Qui** paruos non vitat defectus. paulatim labitur ad maiores. **Gaudebis** semper vespere: si diem expendas fructuose. **Vigila** super teipsum. excita teipsum adimone teipsum: et quicquid de alijs sit. non negligas teipsum. **Tantum** proficies. quantum tibi ipsi vim intuleris.

Explicit liber primus

Incipit secundus

De interna conuersatione Cap. 1.

Regnū dei intra vos est dicit dñs. **Conuerte** te ex toto corde tuo ad dominū: et relinque hunc miserum mundū: et inueniet anima tua requiē. **Disce** exteriora contemnerē. et ad interiora te dare: et videbis regnū dei in te venire. **Est** enim regnū dei pax et gaudiū in spiritu sancto: quod non datur impijs. **Veniet** ad te xps ostendens tibi consolationē suā: si dignam illi ab intus paraueris mansionē. **Omnia** gloria eius et decora ab intra est: et ibi

complacet sibi. **Frequēs** illi visitatio cum homine interno. dulcis sermo. cinatio. grata consolatio. multa pax familiaritas stupenda nimis. **Eya** anima fidelis prepara huic sponso cor tuū. quatenus ad te venire et in te habitare dignet. **Sic** enī dicit: **Si** quis diligit me sermonē meum seruabit: et ad eū veniē: et mansionem apud eū faciemus. **Da** ergo xpo locum: et ceteris omnibus nega introitum. **Cum** xpm habueris. diues es et sufficit tibi. **Ipsē** erit procurator tuus. et fidelis procurator: in omnibus: ut non sit opus tibi in hominibus sperare. **Hoies** enim cito mutantur: et deficiunt velociter: xps autem manet in eternū et astat vsqz in finē firmiter. **Non** est magna fiducia ponēda in homine fragili et mortali. etiam si utilis sit et dilectus: neqz tristitia multa capiēda ex hoc si interdū aduersetur et contradicat. **Qui** hodie tecū sunt: cras contrariari possunt: et econuerso sepe ut aura vertuntur. **Pone** totam fiduciam tuam in dño: et sit ipse timor tuus et amor tuus. **Ipsē** p te respōdebit et faciet bene sicut melius fuerit. **Non** habes hic manentem ciuitatem. et vbiqz fueris extraneus es et peregrinus. nec requiē aliquādo habebis: nisi xpo intime fueris vnitus. **Quid** hic circūspicis. cum iste non sit locus tuę requiētionis? **In** celestibus debet esse habitatio tua: et sicut in transitu cuncta terrena sunt aspicienda. transcunt omnia et tu cum eis pariter.

Vide ut non inheras. ne capiaris
et peras. **A**pud altissimū sit cogi-
tatio tua: et deprecatio tua ad xpm
sine intermissione dirigatur. **S**i
nescis alta speculari et celestia. re-
quiesce in passioe xpi. et i sacris vul-
neribus eius libenter habita. **S**i
enī ad vulnera et preciosa stigmata
ihu deuote confugis. magnā in tri-
bulatione confortationem senties.
nec multum curabis hominum de-
spectiones. faciliterq; verba detra-
hentium perferes. **E**p̄s fuit etiā in
mūdo ab hominib; despectus. et in
maxima necessitate a notis et ami-
cis inter opprobria derelict;. **E**p̄s
pati voluit et despici. et tu audes de
aliq; cōqueri? **E**p̄s habuit aduersa-
rios et oblocutores. et tu vis omnes
habere amicos et bñfactores? **U**nde
coronabit̄ patientia tua. si nil ad-
uersitatis occurrerit. **S**i nihil con-
trarium vis pati: quomodo eris
amicus xpi? **S**ustine te cum xpo et
pro xpo. si vis regnare cum xpo. **S**i
semel pfecte introisses in interiora
ihu et modicū de ardente ei; amore
sapuisses. tūc de pprio comodo uel
incomodo nihil curares: s; magis
de opprobrio illato gauderes. quia
amor ihu facit hominē seipsum cō-
tēnere. **A**matoz ihuz verus intern;
et liber ab affectionibus inordinat;
potest se ad deum libere conuerrere
et eleuare se supra seipsū i spiritu ac
fruitiue quiescere. **C**ui sapiūt omnia
pro ut sunt non ut dicunt̄ aut esti-
mantur. hic vere sapiens ē et doct;
magis a deo q̄ ab hominib;. **Q**ui

ab intra scit ambulare et modicum
res ab extra ponderare. nō requirit
loca. nec tempora expectat ad ha-
bēda deuota exercitia. **N**ō intern;
cito se recolligit qz nunq; se totū ad
exteriora effundit. **N**ō illi obest la-
bor: exterior: aut occupatio ad temp;
necessaria. sed sicut res eueniunt sic
se illis accōmodat. **Q**ui intus bene
dispositus est et ordinatus. non cu-
rat mirabiles et peruersos hominū
gestus. **T**antum homo impeditur
et distrahitur. quantum sibi res at-
trahit. **S**i recte tibi esset et bene
purgatus esses: omnia tibi in bo-
num cederent et profectum. **I**deo
multa tibi displicent: et sepe cōtur-
bant. qz adhuc non es tibiipsi per-
fecte mortuus nec segregat; ab om-
nibus terrenis. **N**ihil sic maculat
et implicat cor hominis. sicut impu-
rus amor in creaturis. **S**i renuis
cōsolari exterius. poteris speculari
celestia: et frequenter interius iu-
bilare.

De humili submissione sub
prelati regimine. **C**ap. ij.

Non magnipēdas quis pro
te uel contra te sit. sed hoc
age et cura ut deus tecum
sit in omni re quam facis. **H**abeas
conscientiam bonam: et deus bene
te defensabit. **Q**uem enim adiuua-
re voluerit. nullius peruersitas no-
cere poterit. **S**i tu scis tacere et pa-
ti. videbis proculdubio domini au-
xilium. **I**pse nouit tempus et modū
liberandi te: et ideo debes te illi re-
signare. **D**eī est adiuuare et ab omni

confusione liberare. **S**epe valde prodest ad maiorem humilitatem conseruandam. q̄ defectus nostros alij sciunt ⁊ redarguunt. **Q**uando homo pro defectibus suis se humiliat. tunc faciliter alios placat. ⁊ leniter satisfacit sibi irascentibus. **H**umilem deus protegit ⁊ liberat. humilem diligit ⁊ cōsolatur. humili homini se inclinatur. humili largitur gratiam magnam; ⁊ post suam depressionem leuat ad gloriam. humili sua secreta reuelat ⁊ ad se dulciter trahit ⁊ inuitat. **H**umilis accepta contumelia ⁊ confusione satis bene est in pace quia stat in deo ⁊ non in mundo. **N**on reputes te aliquid profecisse. nisi omnib⁹ inferiore te esse sentias.

De bono pacifico homine **Cap. iij.**

Pone te primo in pace; ⁊ tunc alios poteris pacificare. **H**omo pacificus plus prodest q̄ bene doctus. **H**omo passionatus etiam bonum in malum trahit; ⁊ faciliter malum credit. **B**onus pacificus homo omnia ad bonum conuertit. **Q**ui bene in pace est. de nullo suspicatur; qui autē male contentus est ⁊ cōmorus. varijs suspitiōibus agitatur; nec ipse quiescit. nec alios quiescere permittit. **D**icit sepe quod dicere non deberet; ⁊ omittit quod sepe sibi magis facere expediret. **C**onsiderat q̄ alij facere tenent. ⁊ negligit quod ipse facere tenetur. **H**abe ergo primum celum super te ipsum. tunc cetera

re poteris etiam iuste proximū tuū. **T**u benefacta tua scis excusare ⁊ tolerare; ⁊ aliorum non vis recipere excusationes. **I**ustius esset ut te accusares; ⁊ fratrem tuum excusares. **S**i portari vis. porta ⁊ alium. **V**ide q̄ longe es ad huc a vera charitate ⁊ humilitate; quē nulli nouit indignari uel irasci nisi tm̄ sibi ipsi. **N**ō est magnū cum bonis ⁊ mansuetis conuersari. hoc enim omnibus naturalit̄ placet; ⁊ vnusquisq; libenter pacem habet; ⁊ secum sentientes magis diligit. **S**ed cū duris ⁊ peruersis aut iudisciplinatis aut nobis contrariantibus pacifice posse viuere. magna gratia est ⁊ laudabile nimis virileq; factum. **S**ed sunt qui seiplos in pace tenent. ⁊ cum alijs etiam pacem habent. **E**t sunt qui nec pacem habent; nec alios in pace dimittunt. **A**lij sunt graues. sed sibi sunt semper grauiorēs. **E**t sunt qui seiplos in pace retinent; ⁊ ad pacem alios reducere student; ⁊ tamen tota pax nostra in hac misera vita potius in humili sufferentia ponenda est q̄ in non sentiendo contraria. **Q**ui melius scit pati. pacem tenebit maiorem. **I**ste est victor sui; ⁊ dominus mundi; amicus xpi; ⁊ heres celi.

De pura mente ⁊ simplici intentione **Cap. iij.**

Quibus alijs homo subleuat a terrenis. simplicitate scilicet ⁊ puritate. **S**implicitas debet esse

in intentione: puritas in affectiōe.
Simplicitas intendit deū: puritas
apprehendit et gustat. **N**ulla bona
actio te impediet. si liber intus ab
omni inordinato affectu fueris. **S**i
nihil aliud quā dei beneplacitū et pro-
ximi utilitatem intendis et queris:
interna libertate fruieris. **S**i rectū
cor tuū esset: tunc omnis creatura
speculū vite et liber sanctę doctrine
esset. **N**on est creatura tam parua
et vilis que bonitatem dei nō repre-
senter. **S**i tu esses intus bonus et
purus. tūc omnia sine impedimēto
videres et caperes bene. **C**or purum
penetrat celū et infernum. **Q**ualis
vnusquisq; intus est: taliter iudi-
cat exteri. **S**i est gaudiū in mūdo:
hoc vtiq; possidet puri cordis ho-
mo. **E**t si est alicubi tribulatio et
angustia. hoc meli⁹ nouit mala cō-
scientia. **S**icut ferrum missum in
ignem amittit rubiginem et totum
candens efficitur. sic homo ad deū
se integre cōuertēs a torpore exiit
et in nouum hominē transmutatur.
Quando homo incipit repescere:
tūc parū metuit laborē. et libenter
externam accipit cōsolationē. **S**ed
quando perfecte incipit se vincere
et viriliter in via dei ambulare: tūc
min⁹ ea reputat: que sibi prius gra-
uia esse sentiebat.

De propria considera-
tione **C**ap. v.

Non possumus nobis ipsis
numis credere. quia sepe no-
bis gratia deest et sensus.
Modicum lumen est in nobis: et hoc

cito per negligētiā amittim⁹. **S**epe
etiam non aduertimus quod tam cęci
intus sumus. **S**epe male agimus:
et peius excusamus: et passione in-
terdum mouemur et celum putam⁹.
Parua in alijs reprehendimus: et
nostra maiora pertransim⁹. **S**atis
cito sentimus et ponderamus quod
ab alijs sustinemus: sed quantū alijs
a nobis sustinent non aduertimus.
Qui bene et recte sua pōderaret. nō
esset quō de alio grauitē iudicaret.
Internus homo sui ipsius curam
omnibus curis antepōnit: et qui si-
bi ipsi diligenter intendit. facili-
ter de alijs tacet. **N**uncq; eris internus
et deuotus. nisi de alienis silueris:
et ad teipsum specialiter respexeris.
Si tibi et deo totalitē intēdis. mo-
dicū te mouebit quod foris perci-
pis. **U**bi es quādo tibi ipsi p̄sens
nō es: et quando omnia percurristi
quid te neglecto profecisti? **S**i de-
bes habere pacem et vnionem verā.
oportet quod totū adhuc postpōnas et
te solū p̄ oculis habeas. **M**ultū
proinde proficies si te feriatum ab
omni tēporali cura consernes. **U**al-
de deficies si aliquid temporale re-
putaueris. **N**il altum nil magnum
nil gratum nil acceptū tibi sit nisi
pure deus aut de deo sit. **T**otū va-
num estima quicquid cōsolationis oc-
currit de aliqua creatura. **A**mano
deum anima sub deo despicit vni-
uersa. **S**olus deus eternus et imen-
sus implens omnia. solatium est
anime et vera cordis leticia.

De leticia bone conscientie
Cap. vi.

Gloria boni hominis testimoniū bonę cōscientię est. **H**abe bonam conscientia: & semper habebis leticiam. Bona conscientia valde multa potest portare. & valde leta est inter aduersa. **M**ala conscientia semper timida ē & inquieta. **S**uauiter requiesces. si te cor tuū non reprehenderit. **N**oli letari nisi cum benefeceris. **M**ali nunq̄ habent verā leticiam nec internā sentiūt pacē. q̄ nō est pax impijs dicit dñs. **E**t si dixerint: i pace sum⁹. nō venient sup nos mala: & q̄s nobis nocere audebit. **N**e credas eis: qm̄ repēte exurget ira dei & in nihilū redigent act⁹ eoz. & cogitationes eoz peribūt. **G**loriari i tribulatione nō ē graue amari. sic eni gloriari ē in cruce dñi gloriari. **B**reuis gloria que ab hominibus datur & accipitur. **M**undi gloriam semper comitat tristitia. **B**onoz gloria in conscientijs eozū & nō in ore hominum. **I**ustozū leticia de deo & i deo est: & gaudiū eoz de veritate. **Q**ui veram & eternam gloriā desiderat: temporalē non curat. **E**t q̄ temporalē querit gloriā aut non ex animo cōtemnit. minus amare conuincit celestem. **M**agnam habet cordis trāquillitatē: qui nec laudes curat nec vituperia. **F**acile erit content⁹ & pacatus. cuius conscientia mūda est. **N**ō es sanctior: si lauderis nec vilior: si vitupereris. **Q**uod es hoc es. nec maior: dici vales q̄ deo teste

sis. **S**i attendis quid apud te sis intus. nō curabis quid de te loquāt homines foris. **H**omo videt i facie deus aut in corde. **H**omo cōsiderat actus: deus pensat intentiones. **B**e ne semp agere & modicū de se tenere humilis anime indicium est. **N**olle cōsolari ab aliqua creatura. magne puritatis & interne fiducię indicium est. **Q**ui nullum extrinsecus pro se testimonium querit. liquet q̄ se deo totaliter cōmisit. **N**on eni qui se ipsum cōmēdat ille probatus est aut beatus paulus: sed quem deus cōmendat. **A**mbulare cum deo intus nec aliqua affectione teneri foris: status est interni hominis.

De amore ihu super omnia
Cap. vii.

Beatus q̄ intelligit quid sit amare ihm: & contemnere seipsū pp̄ ihm. **O**portet dilectum pro dilecto relinquere: q̄ ihus vult solus sup omnia amari. **D**ilectio creature fallax & instabilis. dilectio ihu fidelis & perseverabilis. **Q**ui adheret creature. cadet cū labili: qui amplectitur ihm firmabitur in eum. **I**llum dilige & amicum tene tibi. qui omnibus recedentib⁹ te nō derelinquet nec patietur i fine perire. **A**b hoib⁹ oportet te aliquñ separari siue velis siue nolis. **T**eneas te apud ihm viuens & moriens: & illius fidelitati te committe qui omnibus deficientibus solus potest te iuuare. **D**ilect⁹ tuus talis est nature ut alienum non velit admittere sed solus vult cor tuū

habere. et tanquam rex in proprio throno
sedere. Si scires te bene ab omni cre-
atura euacuare. ihesus deberet liben-
ter tecum habitare. Pene totum per-
ditum inuenies. quicquid extra ihesum
in hominibus posueris. Non con-
fidas nec inuitaris super calanum
ventosum: quia omnis caro fenum
et omnis gloria eius ut flos feni ca-
det. Cito decipieris si ad externam
hominum apparentiam tantum aspere-
ris. Si enim tuum in alijs quæris
solatium et lucrum: senties sepe de-
trimentum. Si quæris in omnibus
ihesum: inuenies utique ihesum. Si autem
quæris teipsum: inuenies etiam te
ipsum. sed ad tuam perniciem. Plus
enim homo nociuius sibi si ihesum non
quærit. quam totus mundus et omnes sui
aduersarij.

**De familiari amicitia
ihesu**

Cap. viij.

Quando ihesus adest. totum bo-
num est. nec quicquam difficile
videtur. Quando vero ihesus non
adest. totum durum est. Quando ihesus intus
non loquitur. consolatio vilis est. Si
autem ihesus vnus verbum loquitur tantum. ma-
gna consolatio sentitur. Nonne maria
magdalena statim surrexit de loco
in quo fleuit quando martha illi dixit:
Magister adest et vocat te. Felix
hora quando ihesus vocat de lachrymis ad
gaudium spiritus. Nonne aridus et durus
es sine ihesu. Nonne insipiens et vanus si
cupis aliquid extra ihesum. Nonne hoc
est maius damnum quam si totum perde-
res mundum. Quid potest mundus
conferre sine ihesu. Esse sine ihesu gra-

uis est infernus: et esse cum ihesu dul-
cis paradysus. Si fuerit tecum ihesus.
nullus poterit nocere inimico. Qui
inuenit ihesum. inuenit thesaurum bo-
num. imo bonum super omne bonum. Et
qui perdit ihesum. perdit nimis multum
et plus quam totum mundum. Pauperrimus
est qui viuit sine ihesu. Ditissimus qui
bene est cum ihesu. Magna ars est sci-
re conuersari cum ihesu. et scire ihesum te-
nere magna prudentia. Esto humi-
lis et pacificus et erit tecum ihesus. Sis
deuotus et quietus et permanebit tecum
ihesus. Potes cito fugare ihesum et gra-
tiam eius perdere. si volueris ad ex-
teriora declinare. Et si illum effu-
gaueris et perdidideris: ad quem tunc
fugies: et quem tunc quæres amicum:
Sine amico non potes diu viuere:
et si ihesus non fuerit tibi pro omnibus
amicus. eris nimis tristis et desolatus.
Fatue igitur agis si in aliquo alte-
ro confidis et letaris. Eligendum est
magis totum mundum habere con-
trarium. quam ihesum offensum. Ex om-
nibus ergo charis sit ihesus dilectus
specialis. Diligantur omnes propter
ihesum. ihesus autem propter seipsum.
Solutus ihesus christus singulariter est
amandus: qui solus bonus et fidelis
inuenitur pro omnibus amicis. Pro-
pter ipsum et in ipso tam amici quam ini-
mici tibi sint chari: et pro omnibus
his exorandus est ut omnes ipsum
cognoscant et diligant. Numquam cupi-
as singulariter laudari et amari: quia
hoc solius dei est: qui similem sibi
non habet. Nec velis quod aliquis in
corde suo tecum occupetur. neque tu

cum alicuius occuperis amore: sed sit ih̄s i te in omni bono homine. Esto purus et liber ab intus sine alicuius creature implicamento. **D**oportet te esse nudum: et purum cor ad ih̄m gerere si vis vacare et videre quod suavis est dominus. Et reuera ad hoc non peruenies nisi gratia eius fueris preuentus et intractus: ut omnibus euacuatis et licentiatis solus cum solo uniaris. **Q**uando enim gratia dei venit ad hominem. tunc potens fit ad omnia: et quando recedit. tunc pauper et infirmus erit. et quasi tunc ad flagella relictus. In his non debes deici nec desperare: sed ad voluntatem dei equanimiter stare: et cuncta superuenientia tibi ad laudem ih̄s christi perpeti: quia post hyemem sequitur estas. post noctem redit dies: et post tempestatem serenitas magna.

De carentia omnis solatii **Cap. ix.**

Non est graue humanum contemnere solatium. cum adest diuinum. **M**agnum est et valde magnum tam humano quam diuino posse carere solatio: et pro honore dei libenter exilium cordis velle sustinere: et in nullo seipsum querere nec ad proprium meritum respicere. **Q**uid magni es si hilaris sis et deuotus adueniente gratia. optabilis cunctis hec hora: **S**atis suauiter equitat: quem gratia dei portat. **E**t quid mirum si onus non sentit qui portatur ab omnipotente et ducit a summo ductore: **L**ibenter

habemus aliquid pro solatio. et discit culter homo exire a seipso. **V**icit sanctus martyr **L**aurentius seculum cum suo sacerdote: quia omne quod in mundo delectabile videbat despexit: et dei summi sacerdotem **S**ixtum quem maxime diligebat pro amore christi etiam a se tolli clementer ferebat. **A**more igitur creatoris amorem hominis superauit: et pro humano solatio diuinum beneplacitum magis elegit. **I**ta et tu aliquem necessarium et dilectum amicum pro amore dei discere relinquere. **N**ec grauer feras cum ab amico derelictus fueris: sciens quoniam oportet nos omnes tandem ab inimicem separari. **M**ultum et diu oportet hominem in seipso certare. antequam discat seipsum plene superare: et totum affectum suum plene in deum trahere. **Q**uando homo stat super seipso. facile labitur ad consolationes humanas. **S**ed verus christi amator et studiosus sectator virtutum non cadit super illas consolationes nec querit tales sensibiles dulcedines: sed magis fortes exercitationes: et pro christo duos sustinere labores. **C**um igitur spiritualis consolatio a deo datur. cum gratiarum actione accipe eam: sed dei munus intellige esse non tuum meritum: et noli extolli. **N**oli nimium gaudere nec inaniter presumere: sed esto magis humilior ex dono. cautior quoque et timoratio: in cunctis actibus tuis: quoniam transibit hora illa et sequetur tentatio. **C**um ablata fuerit

consolatio. nō statim desperes: sed
cū humilitate et patientia expecta
celestē visitationē: quia potens est
deus ampliozem tibi redonare gra
tiam et consolationē. **I**stud non est
nouū nec alienū viam dei expertis
q: in magnis sanctis et in antiquis
prophetis fuit talis sepe alternati
onis modus. **U**nde quidā presen
te iam gratia dicebat: **E**go dixi in
abundantia mea non mouebo: in
eternū. **A**bsente autē gratia. quid in
se fuerit expertus adiungit dicens:
Auertisti faciem tuam a me et factus
sum conturbatus. **I**nter hęc tamen
nequaquā desperat sed instantius dñm
rogat. et dicit: **A**d te dñe clamabo
et ad deū meum deprecabor. **D**eniqz
orationis sue fructum reportat et se
exauditum testatur. dicens: **A**udi
uit dñs et misertus ē mei: dñs factus
est adiutor meus. **S**ed in quo? **C**on
uertisti inquit planctū meū in gau
diū mihi. et circumdediti me leticia.
Et si sic actū est cum magnis san
ctis. non est desperandū nobis in
firmis et pauperibus si interdum in
frigiditate et interdum in feruore
sumus: quoniam spiritus venit et
recedit s̄m sue voluntatis benepla
citurū. **U**nde beatus **J**ob ait: **V**i
sitas eum diluculo et subito probas
illum. **S**uper quid igitur sperare
possum aut in quo confidere debeo
nisi in sola magna misericordia dei
et in sola spe gratię celestis? **S**ive
enim adsint homines boni siue de
noti fratres et amici fideles. siue li
bri sancti uel tractatus pulchri. siue

dulcis cantus et hymni. oia hęc mo
dicū iuuāt et modicū sapiūt. quādo
desertus sū a gratia: et in ppria pau
perrate relictus. **T**unc nō est melius
remedium q̄ patientia et abnegatio
mei in voluntate dei. **N**unquā in
ueni aliquē religiosum qui non ha
buerit interdum gratię subtractio
nem. aut nō senserit feruoris dimi
nutionē. **N**ullus sanctus fuit vnquā
tam alte raptus et illuminatus qui
prius uel postea non fuit tentatus.
Non enim dignus est alta dei con
templatione: qui pro deo nō est ex
ercitatus aliqua tribulatione. **S**o
let enim sequentis cōsolatiōis. ten
tatio p̄cedens esse signum. **N**am
tentationibus pbatis celestis pro
mittit cōsolatio. **Q**ui vicerit in
quit dabo ei edere de ligno vite.
Dat etiā cōsolatio diuina ut homo
fortior sit ad sustinendum aduersā.
Sequit etiam tentatio. ne se eleuet
de bono. **N**ō dormit diabolus. nec
caro adhuc mortua est: ideo non
cesses preparare te ad certamē. q: a
dextris et a sinistris sunt hostes qui
nunquā quiescunt.

De gratitudine p̄ grā dei // **Cap. x.**

Quid queris quietē cū nat
sus ad laborē? **P**one te ad
patientiam magis q̄ ad con
solationē: et ad crucē portandā ma
gis q̄ ad leticiā. **Q**uis enim secula
rium non libenter consolationem
et leticiam spiritualem acciperet. si
semper obtinere posset. **E**xcedunt
enim spirituales consolationes omnes
mūdi delicias et carnis voluptates.

Nam omnes delitię mundanę aut turpes sunt aut vanę. Spirituales vero delitię solę iocundę et honestę et virtutibus progenitę et a deo puris infusę mentibus. Sed istis diuinis consolationibus nemo semper pro suo affectu frui valet. qz temp⁹ tentationis non diu cessat. Multũ cõtrariat^r superne visitationi falsa libertas animi et magna confidentia sui. Deus bene facit consolationis gratiã dando; sed homo male agit non totũ deo cum gratiarũ actione retribuendo. Et ideo non possunt in nobis dona gratię fluere. quia ingrati sumus auctori. nec totum refundimus fontali origini. Semper enim debetur gratia. digne gratias referēti. auferet ab elato quod dari solet humili. Nolo consolationem quę mihi aufert cõpunctionem. nec affecto cõtemplationē quę ducit in elationem. Non enim omne altum sanctũ. nec omne desideriũ purum. nec omne dulce bonum. nec omne charũ gratũ deo. Libenter accepto gratiã vnde humilioz et timozatioz inueniar. atqz ad relinquendũ me paratioz fiam. Doctus dono gratię et erudit⁹ subtractionis verbere nõ sibi audebit quicqz boni attribuere sed potius se pauperẽ et nudũ confitebitur. Da deo quicquid dei est; et tibi ascribe quod tuũ est. hoc est. deo gratias pro gratia tribue. tibi autē soli culpam; et dignã penã pro culpa deberi sentias. Donec te semp ad infimũ et dabitur tibi summũ; nam summũ non stat sine infimo.

Summi sancti apud deum. minimi sunt apud se: et quanto gloriosiores tãto in se humiliores. pleni veritate et gloria cęlesti. non vanę glorię cupidi. In deo fundati et confirmati nullo modo possunt esse elati; et qui deo totum ascribũt quicquid boni acceperunt. gloriam ab inuicem nõ querũt; sed gloriã quę a solo deo est volunt; et deum in se et in omnibus sanctis laudari sup omnia cupiũt; et semper in idipsum tendunt. Esto igit^r gratus in minimo. et eris dign⁹ maiora accipere. Sit tibi minimũ etiã p maximo. et magis contẽptibile pro speciali dono. Si dignitas datoris inspiciẽ. nullũ datum paruũ aut munus vile videbit. Nõ enim paruum est quod a sumo deo donat etiam si penas et verbera donauerit gratum esse debet. qz semper pro salute nostra facit quicqz nobis aduenire permittit. Qui gratiam dei retinere desiderat. sit grat⁹ pro grã dei data. patiens pro sublata. oret ut redeat. cautus sit et humilis ne amittat.

De paucitate amatorum crucis ihu Cap. xi.

Habet ihus nunc multos amatores regni sui cęlestis sed paucos baiulatores sue crucis. Habet multos desideratores consolationis. sed paucos tribulationis. Plures inuenit socios mensę; sed paucos abstinentię. Omnes volũt cũ xpõ gaudere. sed pauci volũt p ipso aliquid sustinere. Multi sequũtur ihm vsqz ad fractionem

panis: sed pauci ad bibendum calicem passionis. **M**ulti miracula eius venerant: sed pauci ignominiam crucis sequuntur. **M**ulti ihm diligunt: quod diu aduersa non contingunt. **M**ulti illum laudant et benedicunt: quod diu consolationes aliquas ab ipso recipiunt. **S**i autem se ihesus absconderet et modicum eos relinqueret: aut in querimoniam aut in deiectionem nimiam cadunt. **Q**ui autem ihm propter ihm et non propter suam aliquam consolationem propriam diligunt. ipsum in tribulatione et in angustia cordis sicut in summa consolatione benedicunt. **E**t si nunquam eis consolationem dare vellet: ipsum tamen semper laudaret et semper gratias agere vellet. **Q**uantum potest amor ihesu purus nullo proprio comodo uel amore permixtus. **N**one omnes mercenarii sunt dicendi: qui consolationes semper querunt. **N**onne amatores sui magis quam christi probantur: qui sua comoda uel lucra semper meditantur. **U**bi inuenietur talis qui velit deo seruire gratis. **R**aro inuenitur tam spiritualis aliquis qui omnibus sit nudatus. **N**am verum spiritu pauperem et ab omni creatura nudum quis inueniet. **P**rocul et de ultimis finibus precium eius. **S**i dederit homo omnem substantiam suam. adhuc nihil est: et si fecerit penitentiam magnam adhuc exiguum est: et si apprehenderit omnem scientiam. adhuc longe est: et si habuerit virtutem magnam et deuotionem nimis ardentem. adhuc multum sibi deest. unum scilicet quod

sibi summe necessarium est. **Q**uid illud? **U**t omnibus relictis se relinquat et a se totaliter creet: nihilque de privato amore retineat. **C**um omnia fecerit que facienda nouerit. nihil se fecisse sentiat. **N**on grande ponderet quod grandis estimari possit: sed in veritate seruum inutilem se pronunciet. sicut veritas ait: **C**um feceritis omnia que precepta vobis sunt. adhuc dicite quia serui inutiles sumus. **T**unc vero pauper et nudus spiritu esse poterit et cum propheta dicere: **Q**uia vnicus et pauper sum ego. **N**emo isto ditior: nemo tamen liberior. nemo potentior: illo qui scit se et omnia relinquere et ad infimum se ponere.

De regia via sancte crucis **Cap. xij.**

Urus hic multis videtur sermo: **A**bnega te ipsum tolle crucem tuam et sequere ihm. **S**ed multo durius erit audire illud extremum verbum: **D**iscite a me maledicti in ignem eternum. **Q**ui enim modo libenter audiunt et sequuntur verbum crucis. tunc non timebunt ab auditione mala eterne damnationis. **H**oc signum crucis erit in celo cum dominus ad iudicandum venerit. **T**unc omnes serui crucis qui se crucifixo conformauerunt in vita. ad christum accedent iudicem cum magna fiducia. **Q**uid igitur times tollere crucem per quam itur ad regnum? **I**n cruce salus. in cruce vita. in cruce protectio ab hostibus. in cruce infusio superne suauitatis. in cruce robur metis. in cruce gaudium

spiritus. in cruce virtus summa. in cruce perfectio sanctitatis. **N**on est salus anime nec spes eterne vite nisi in cruce. **T**olle ergo crucem et sequere ihm. et ibis in vitam eternam. **P**recessit ille baiulans sibi crucem et mortuus est pro te in cruce. ut tu etiam portes crucem et mori affectes in cruce. quia si commortuus fueris. etiam cum illo pariter viues: et si socius fueris penes socius eris et glorie. **E**cce in cruce totum constat et in moriendo totum iacet: et non est alia via ad vitam et ad veram internam pacem nisi via sancte crucis et quotidiane mortificationis. **A**mbula ubi vis. quere quodcumque volueris: et non inuenies altiorum viam supra. nec securiorem viam infra nisi viam sancte crucis. **D**ispone et ordina omnia secundum tuum velle et videre. et non inuenies nisi semper aliquid pati debere aut sponte aut inuite: et ita crucem semper inuenies. **A**ut enim in corpore dolore senties. aut in anima spiritus tribulationem sustinebis. **I**nterdum a deo relinqueris. interdum a proximo exercitaberis. et quod amplius est sepe tibi metipsum grauis eris. nec tamen aliquo remedio uel solatio liberari seu alleuari poteris. sed donec deus voluerit oportet quod sustineas. **V**ult enim deus ut tribulationem sine consolatione discas pati. et ut illi totaliter te subicias et humilio: ex tribulatione fias. **N**emo ita cordialiter sentit passionem christi sicut is cui contigerit similia pati: **C**rucis igitur semper parata est et ubique te expectat.

Non potes effugere ubicumque cucurreris: quia ubicumque veneris teipsum tecum portas. et semper teipsum inuenies. **C**onuertere te supra. conuertere te infra. conuertere te extra et intra. et in his omnibus inuenies crucem: et necesse est te ubicumque tenere patientiam. si internam vis habere pacem et perpetuam promereri coronam. **S**i libenter crucem portas portabit te et deducet te ad desideratum finem: ubi scilicet finis patienti erit quibus hic non erit. **S**i inuite portas. onus tibi facis: et teipsum magis grauas. et tamen oportet ut sustineas. **S**i abijcis unam crucem: aliam proculdubio inuenies et forsitan grauiorem. **C**redis tu euadere quod nullus mortalium potuit preterire? **Q**uis sanctorum in mundo sine cruce et tribulatione fuit? **N**ec enim dominus noster ihesus christus una hora sine dolore passionis fuit quod diu vixit. **O**portebat autem christum pati et resurgere a mortuis: et ita intrare in gloriam suam. **E**t quomodo tu aliam viam queras quam hanc regiam viam que est via sancte crucis? **T**ota vita christi crux fuit et martyrium: et tu tibi queras requiem et gaudium? **E**rras erras si aliud queras quam pati tribulationes: quia tota ista vita mortalis plena miseriis et circum signata crucibus. **E**t quanto altius quis in spiritu profecerit: tanto grauiores cruces sepe inueniet. quia exilij sui pena magis ex amore crescit. **S**ed tamen iste sic multipliciter afflictor non est sine leuamine consolationis: quia fructum magnum sibi sentit accrescere ex sufferentia sue crucis.

Nam dū spē illi se subiicit. omne
onus tribulationis in fiduciam di-
uine consolationis conuertitur. **E**t
quanto caro magis p̄ tribulationē
atterit̄: tanto ampli⁹ spiritus p̄ in-
ternā consolationē roboratur. **E**t
nōnū p̄ intantū confortatur ex affe-
ctu tribulationis ⁊ aduersitatis ob
amorem conformitatis crucis xp̄i:
ut non sine dolore ⁊ tribulationē esse
vellet: quoniā tanto se acceptiozem
deo credit: quāto plura ⁊ grauiora
pro eo p̄ferre poterit. **N**ō est illud
virtus hominis. sed gratia xp̄i: quę
tanta potest ⁊ agit in carne fragili:
ut quod naturaliter semp̄ abhorret
⁊ fugit. hoc feruore spiritus aggre-
diatur ⁊ diligat. **N**on est fm̄ ho-
minē crucem portare. crucē amare.
corpus castigare: ⁊ seruituti sub-
iicere. honores fugere. contumeliā
libenter sustinere. seipsū despiciere ⁊
despici optare. aduersa queq; cum
damnis perpeti. ⁊ nihil prosperitatē
in hoc mūdo desiderare. **S**i ad te
ipsum respicis. nihil huiusmodi ex
te poteris: sed si in dño cōfidis. da-
bitur tibi fortitudo de celo: ⁊ sub-
iicietur ditio tūc mund⁹ ⁊ caro.
Sed nec inimicū diaboli timebis.
si fueris fide armatus: ⁊ ih̄u cruce
signatus. **P**one ergo te sicut fidelis
⁊ bonus seruus xp̄i ad portandam
viriliter crucē dñi tui. p̄ te ex amore
crucifixi. **P**repara te ad toleranda
multa aduersa ⁊ varia incōmoda in
hac misera vita: quia sic tecum erit
vbicūq; fueris. ⁊ sic reuera eum in-
uenies vbicūq; latueris. **O**portet

te ita esse. ⁊ nō est remediū euaden-
di a tribulatione malorū ⁊ dolore
q̄ ut te patiaris. **C**alicem dñi affe-
ctanter bibe si amic⁹ ei⁹ esse ⁊ partē
cum eo habere desideras. **C**ōsola-
tiones deo cōmitte. faciat ipse cum
talibus sicut sibi magis placuerit.
Tu nō pone te ad sustinendum tri-
bulationes: ⁊ reputa eas maximas
consolationes: quia non sunt con-
digne passionēs huius temporis ad
futuram gloriā: quę reuelabitur
in nobis promerendam. etiam si
sol⁹ omnes posses sustinere. **Q**uan-
do ad hoc veneris q̄ tribulatio ti-
bi dulcis est ⁊ sapit pro xp̄o. tūc be-
ne tecum esse estima: quia inue-
nisti paradysum ī terra. **Q**uidiu pa-
ti tibi graue est ⁊ fugere queris.
tamdiu male habebis: ⁊ sequet̄ te
vbicūq; fuga tribulationis. **S**i po-
nis te ad quod esse debes. videlicet
ad patiendum ⁊ moriendū. fiet ci-
to melius ⁊ pacē inuenies. **E**tia⁹ ⁊ si
raptus fueris in tertiū cclū cū pau-
lo. nō es p̄pterea securatus de nul-
lo cōtrario sustinendo. **E**go inquit
ih̄us ostendam illi quanta oporteat
eū pro nomine meo pati. **P**ati ergo
tibi remanet. si ih̄m diligere ⁊ ppe-
tue illi seruire placet. **U**tinā dign⁹
esses. p̄ nomine ih̄u aliquid pati. q̄
magna gloria remaneret tibi. quā-
ta exultatio omnibus sanctis dei:
quāta edificatio esset. primi. **N**am
patiētia omnes recōmendat. q̄uis
pauci tñ pati velint. **M**erito debe-
res libenter modicum pati. p̄ xp̄o:
cū multi grauiora patiūt̄ p̄ mūdo.

Scias, p certo q: morientē te oportet ducere vitā: & quanto plus qsqz sibi morit. tanto deo magis viuere incipit. Nemo aptus est ad cōprehendēdū celestia. nisi se submiserit ad portandū p xpo aduersa. Nihil deo acceptius. nihil tibi salubrius in mundo isto q̄ libenter pati pro xpo. Et si eligendum tibi esset. magis optare deberes pro xpo aduersa pati q̄ multis consolationibus recreari. quia xpo similioz esses & omnibus sanctis ei' magis cōformioz. Non enim stat meritum nostrum & profectus status nostri in multis suauitatibus & cōsolationibus; sed potius in magnis grauitatibus & tribulationibus perferendis. Si quidem aliquid melius & vtili' salutis hoiuz q̄ pati fuisset: xps vtiqz verbo & exemplo ostendisset. Nam & sequentes se discipulos omnesqz eum sequi cupientes manifeste ad crucem portandam hortat' & dicit: Si quis vult venire post me. abneget semetipsum & tollat crucē suā & sequat' me. Omnib' ergo perlectis & scrutatis sit ista finalis conclusio. Quoniā per multas tribulationes oportet nos intrare in regnū dei.

Explicit liber secundus

Incipit tertius

De interna xpi locutione ad animam fidelem Cap. i.

Audiam quid loquatur in me dñs deus. Beata anima que dñm in se loquentē audit & de ore ei' verbū consolationis accipit. Beate

aves que venas diuini susurrj suscipiunt: & de mundi huius susurrionib' nihil aduertunt. Beate plane aures que non vocē foris sonantem: sed interius auscultant veritatem loquentem & docentem. Beati oculi qui exterioribus clausi. interioribus autē sunt intenti. Beati qui interna penetrant: & ad capiendā archana celestia magis ac magis p quotidiana exercitia se student preparare. Beati qui deo vacare gestiunt & ab omni impedimento seculi se excutiūt. Anima duerte hęc o aia mea & claude sensualitatis tuę ostia ut possis in te audire quid loquatur dñs deus in te: Hęc dicit dilectus tuus. Salus tua ego sum. pax tua & vita tua. Serua te apud me & pacē inuenies. Dimitte omnia trāsitoria & quere eterna. Quid sunt omnia temporalia nisi seductoria? Et quid iuuant omnes creature. si fueris a creatore deserta? Omnib' ergo abdicatis. creatori tuo te redde placidam ac fidelem ut verā valeas apprehendere beatitudinem.

Veritas intus loquitur sine strepitu verborum Cap. ij.

Loquere dñe q: audit seruus tuus. Seru' tuus ego sum: da mihi intellectū ut sciam testimonia tua. Inclina cor meū in verba oris tui: fluat ut ros eloquium tuum. Dicebant olim filij israel ad moysen: loquere nobis tu & audiemus. non loquatur nobis dñs ne forte moriamur. Nō sic dñe non sic oro; sed magis cui samuele